

היום נלמד בעזרת ה':

## בבא בתרא דף צב

**פרק ששי. משנה: המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו וכו':** המוכר פירות לחבירו בסתם, והמוכר לא פירש האם הוא מוכר אותם לאכילה או לזריעה. והקונה זרע אותם והם לא צמחו כי הם היו לא איכותיים. המוכר 'אינו חייב באחריותן' כלומר אינו חייב להחזיר את הכסף. בגלל שיש אנשים שקונים פירות לזריעה ויש שקונים לאכילה, והמוכר טוען שהוא מכר אותם לאכילה.

**ואפילו זרע פשתן:** אפילו אם הוא מכר לו זרע פשתן, שרוב הפשתן הנמכר הולך לזריעה, בכל אופן מכיון שיש מיעוט שקונים אותו לאכילה, יכול המוכר לטעון שהוא מכר אותו לאכילה ולכן אינו חייב להחזיר את הכסף.

הגמרא תבאר שמשנתנו סוכרת כשמואל שלא הולכים בממון אחר הרוב, אלא הכסף נשאר בידי המוחזק (כשיש לו טענה המסבירה שהכסף שלו) והמוציא מחבירו עליו הראיה. (כלומר רב ושמואל נחלקו במחלוקת תנאים, ושמואל סובר כמו התנא של משנתנו).

**ר"ש בן גמליאל אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן:** כל הדין האמור, דוקא בזרע שראוי לאכילה. אבל זרעוני גינה שאי אפשר לאכול אותם אלא רק זורעים אותם, המוכר חייב באחריותן דהיינו חייב להחזיר את הכסף. משום שזה מקח טעות (וכמו המוכר לחבירו יין ונמצא חומץ, וכל שכן כאן שאין לו מה לעשות עם הזרעים הללו כי אינם ראויים לא לאכילה ולא לזריעה).

בגמרא יתבאר שכוונת המשנה כך - בזרעונים שאינם ראויים לאכילה חייב באחריותן, **שרשב"ג** אומר זרעוני גינה וכו'.

**גמרא: איתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן:** הקונה רצה לקנות שור לחרישה, אבל הוא לא אמר למוכר לאיזו מטרה הוא קונה את השור האם לחרישה או לשחיטה. ולאחר הקנייה התברר שהשור הזה נגחן, והוא לא ראוי לחרישה אלא רק לשחיטה.

לדעת רב הולכים בממון אחר הרוב, ומכיון שרוב בני אדם קונים שור לחרישה הרי זה מקח טעות, כי שור נגחן אינו מתאים לחרישה אלא רק לשחיטה. וזה כמו הקונה יין ונמצא חומץ. לדעת שמואל מכיון שהכסף נמצא בידי המוכר הקונה הוא המוציא מחבירו ועליו הראייה, והרי המוכר טוען שמכר אותו לשחיטה, ולכן הקונה לא יכול להוציא ממנו את הכסף. ואפילו שרוב בני האדם קונים שור לחרישה, לדעת שמואל לא הולכים בממון אחר הרוב. ומכיון שיש הקונים לחרישה ויש הקונים לשחיטה, על הקונה היה מוטל לפרש שהוא קונה את השור לחרישה, ואם לא עשה זאת הפסיד.

הגמרא מבארת את המחלוקת של רב ושמואל -

קושיא: **וליחזי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא, אי לרדיא לרדיא:** מה הספק? נבדוק האם האיש הזה הוא חקלאי שדרכו לקנות שור לחרישה (= רדיא), או שהוא שוחט שקונה שוורים לשחיטה (= נכסתא)? ומדובר במקרה שהמוכר מכיר את הקונה ויודע במה עיסוקו, ואם כן נחשב הדבר כאילו הקונה אמר לו בפירוש שהוא מעוניין בשור למטרת חרישה או שחיטה, ואם נתן לו המוכר שור שהוא לא מעוניין בו הרי זה מקח טעות לכולי עלמא!

תירוץ: **בגברא דזבין להכי ולהכי:** מדובר באדם שקונה שוורים גם לחרישה וגם לשחיטה (הוא גם שוחט וגם חקלאי).

קושיא: **וליחזי דמי היכי נינהו:** נבדוק כמה כסף שילם הקונה, שהרי שור לחרישה יקר יותר משור לשחיטה.

תירוץ: **לא צריכא דאייקר בישראל וקם בדמי רדיא:** מדובר שהבשר לשחיטה התייקר, ושור לשחיטה עומד באותו סכום כמו שור לחרישה.

קושיא: **אי הכי למאי נפקא מינה:** מה אכפת לקונה? הרי בכל מקרה השור שהוא קנה שווה את אותו הסכום של השור שרצה לקנות, ויש לו בעצם את אותו הסכום בידיים והוא לא הפסיד כלום!

תירוץ: **נפקא מינה לטרחא:** האם הקונה צריך לטורח לשחוט את השור ולמכור את בשרו כדי לקבל את כספו בחזרה, או שעל המוכר להחזיר לו את כספו. ובזה נחלקו רב ושמואל האם זה מקח טעות והכסף חוזר, או לא.

**קושיא:** היכי דמי? אי דליכא לאישתלומי מיניה, ליעכב תורא בזוזה, דאמרי אינשי מן מרי רשותיך פארי אפרע: ועדיין, אם אין למוכר כסף להחזיק חזרה לקונה (שכבר אינו בידו), הרי בכל מקרה הקונה משאיר את השור ברשותו כדי לפרוע ממנו את הכסף. וכמו שאומרים האנשים: מבעל חובך תקבל אפילו סובין לפרעון החוב. והיינו שהמלווה אינו יכול לטעון שהוא לא רוצה להתעסק במכירת הסובין כדי לקבל את הכסף.

וכך גם כאן. לדעת רב שזה מקח טעות, המוכר נחשב כמו לווה שחייב כסף לקונה, והקונה לא יכול לטעון שהוא לא רוצה להתעסק במכירת השור כדי לקבל את כספו בחזרה (רבינו יהונתן ב"מ). ונמצא שגם לדעת רב השור נשאר בידי הקונה, ואם כן כמה הוא חולק על שמואל?

**תירוץ:** לא צריכא דאיכא לאישתלומי מיניה וכו': המחלוקת של רב ושמואל היא במקרה שיש כסף למוכר. האם הוא צריך להחזיר את הכסף לקונה או לא. וכו"ל.

**כי אזלינן בתר רובא באיסורא וכו':** רק לגבי דיני איסור והתרת הולכים אחר הרוב. כגון ט' חנויות מוכרת בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר טריפה, ונמצא בשר ברחוב, הולכים אחר הרוב והבשר כשר. אבל בדיני ממונות לא הולכים אחר הרוב, אלא הכסף נשאר בידיו של המוחזק אם יש לו טענה המסבירה שהכסף שלו.

\*

**קושיא על רב:** מיתיבי האשה שנתאלמנה או נתגרשה: אשה שהתאלמנה או התגרשה וטוענת שכתובתה נאבדה (או שמדובר במקום שלא כתבים כתובה), והיא טוענת שהיא נישאת בתולה וא"כ כתובתה מאתיים זוז, ובעלה שגירשה (או היורשים במקרה שהתאלמנה) טוען שנשאה אלמנה וא"כ כתובתה רק מאה מנה, הדין הוא שאם יש עדים שראו אותה יוצאת מבית אביה לחופה בהינומא, או שיצאה מבית אביה לחופה כשראשה מגולה שכך דרך הבתולות הנישאות, כתובתה מאתיים זוז, למרות שאין לה עדים שמעידים שהיא בתולה ואינם יודעים האם היא נישאת בתולה או לא.

**הגמ' מבארת את הקושיא:**

**טעמא דאיכא עדים, הא ליכא עדים לא:** משמע שאם אין לה עדים שיצאה בהינומא או כשראשה מגולה כתובתה רק מאה זוז, ומכאן קשה על דברי רב, שהרי לשיטתו הולכים אחר הרוב, ורוב הנשים שבעולם נישאות כשהן בתולות וא"כ

כתובתה צריכה להיות מאתיים זוז, אלא מוכח שבממון לא הולכים אחר הרוב אלא אחר המוחזק, וכדברי שמואל ולא כדברי רב!

**תירוץ:** אמר רבינא: באמת גם בממון הולכים אחר הרוב, אלא שבמקרה הנ"ל גם רב מודה שלא הולכים אחר הרוב, כיון שיש רוב נשים שנישאות כשהן בתולות, ויש מיעוט נשים שנישאות כשהן אלמנות, וכל אשה שנישאת בתולה יש לה קול (= הדבר מפורסם שהיא נישאת בתולה), אבל האשה הזאת כיון שאין לה קול הורע כוחו של הרוב ויתכן שהיא מהמיעוט הנישאות אלמנות, ולכן עליה להביא עדים שהיא יצאה בהינומא כדי להוכיח שהיא נישאת בתולה.

קושיא על רבינא: **אי כל הנישאות בתולות יש להן קול וכו':** אם כל אשה הנישאת בתולה יש לה קול על כך, א"כ אפילו אם יש עדים שהיא יצאה בהינומא אין לזה כל משמעות, שהרי הם עדי שקר (= לפי שהם מעידים שהיא יצאה בהינומא וזה לא נכון, שהרי אם היא אכן בנישאת בתולה היה על זה קול).

**אלא:** אלא כך אמר רבינא: רוב הנשים הנישאות בתולות יש להן קול (ולא כל הנשים), והאשה הזאת כיון שאין לה קול הורע כוחו של הרוב, אבל אם באו עדים שהיא יצאה בהינומא אנו מאמינים להם שהיא מאותן המיעוט שנישאו בתולות שלא יצא עליהן קול, וכתובתה מאתיים זוז.

**הגמ' מביאה ראייה לדברי רב ומקשה על שמואל:**

**ת"ש המוכר עבד לחברו** ונמצא שכבר לפני שמכרו היה גונב ממון, או שהיה גונב נפשות, אין זה מקח טעות ואין הקונה יכול לחזור בו. אבל אם נמצא שהיה העבד ליסטים מזויין דהיינו שהיה הורג נפשות, או שהיה מחוייב מיתה למלכות, אומר לו הקונה 'הרי שלך לפניך' דהיינו קח אותו בחזרה, לפני שהוא מכר לו עבד הרוג (= שסופו להיהרג), והמקח בטל.

**רישא מאי טעמא, לאו משום דרובא הכי איתנהו:** ויש להבין, מדוע ברישא של הברייתא אין זה מקח טעות ואין הקונה יכול לחזור בו, והרי עבד שהוא גנב או קוביוסטוס זהו מום גדול והקונה לא קיבל על עצמו לקנות עבד עם מומים, אלא הטעם הוא בגלל שרוב העבדים הם גנבים או קוביוסטוסים ועל דעת כן הוא קנה אותו, ומכאן שבממון הולכים אחר הרוב כדברי רב, וקשה על שמואל.

דחייה: לא, כולו הכי איתנהו: הטעם הוא לא בגלל שרוב העבדים כאלה אלא בגלל שכל העבדים כאלה, והרי זה כמי שאמר לו המוכר בפירוש שהוא מוכר לו עבד גנב וקוביוסטוס, שהרי הקונה יודע שהוא גנב.